

“HIMMAT VIDYANAGAR”
SHRI AMARJYOT EDUCATION TRUST
FOUNDER : SHRI HIMMATLAL MULANI
(SPEAKER : 08TH GUJARAT LEGISLATIVE ASSEMBLY)

ISSN : 2457 - 0273

RĀDHANVALLĪ :

An International Peer Reviewed Multidisciplinary Research Journal
(Bi-Annual)

Vol. : 1

Issue : 1

Month : May - 2017

CHIEF EDITOR :
DR. C.M. THAKKAR
CHIEF EXECUTIVE EDITOR :
DR. CHIRAG V. RAVAL

: PUBLISHED BY :

Shri Trikamjibhai Chatwani Arts & J. V. Gokal Trust
Commerce College, Radhanpur, Dist - Patan, Gujarat
NAAC ACCREDITED : GRADE 'B'

RADHANVALLI

ISSN 2457-0273

**Multi Disciplinary and Peer-Reviewed
Research Journal in India**

CHIEF EDITOR

Dr. C.M.Thakkar

Principal

**Shri Trikamajibhai Chatvani Arts & J.V Gokal Trust Commerce College,
Radhanpur Dist- Patan**

Email : researchjournalaccr@gmail.com

CHIEF EXECUTIVE EDITOR

Dr. Chirag V. Raval,

Assistant Professor

Department of Commerce

**Shri Trikamajibhai Chatvani Arts & J.V Gokal Trust Commerce College,
Radhanpur Dist- Patan**

PUBLISHED BY

<http://www.researchjournalaccr.org/>

HEAD QUARTER

**Shri Trikamajibhai Chatvani Arts & J.V Gokal Trust Commerce College,
Radhanpur Dist- Patan**

Editors

Dr. V.B.Khamar, Associate Professor & HOD, Gujarati Department Shri Trikamajibhai Chatvani Arts & J.V Gokal Trust Commerce College, Radhanpur Dist- Patan	Shri K.C.Thakkar, Associate Professor & HOD, Commerce Department Shri Trikamajibhai Chatvani Arts & J.V Gokal Trust Commerce College, Radhanpur Dist- Patan
Dr. S.K.Prajapati , Associate Professor, Sanskrit Department Shri Trikamajibhai Chatvani Arts & J.V Gokal Trust Commerce College, Radhanpur Dist- Patan	Dr. Reji George, Associate Professor & HOD, English Department Shri Trikamajibhai Chatvani Arts & J.V Gokal Trust Commerce College, Radhanpur Dist- Patan
Dr. T.D.Vyas Assistant Professor & HOD, Hindi Department Shri Trikamajibhai Chatvani Arts & J.V Gokal Trust Commerce College, Radhanpur Dist- Patan	Dr. B.A. Rathod, Assistant Professor & HOD, Sociology Department Shri Trikamajibhai Chatvani Arts & J.V Gokal Trust Commerce College, Radhanpur Dist- Patan

“RADHANVALLI” is a Bi-Annual based Research Journal

Copy Right, MAY- 2017, All Rights Reserved

- **No part of this publication may be reproduced or copied in any form by any means without prior written permission**
 - **“RADHANVALLI” holds the copyright to all articles contributed in this publication. In case of reprinted articles “RADHANVALLI” holds the copyright for the selection, sequence, introduction material, summaries and other value additions**
 - **The view expressed in this publication are purely personal judgments of the authors and do not reflect the view of “RADHANVALLI” . The views expressed by external authors represent their personal views and not necessarily the views of the organizations they represent.**
 - **All efforts are made to ensure that the published information is correct. “RADHANVALLI” is not responsible for any errors caused due to oversight or otherwise.**
-

Editor's Column

The blast of knowledge at the universal hut due to scientific dynamics has without doubt redefined the very concept of new Era. The main set-up of education especially higher education-has become a subject of study and scrutiny for the scholars and practitioners who have a hunger desire to face change and challenges. It is because we, the creature beings, are brilliant with the faculty of option and a liberated will.

Unlike other type, we are not planned. We can make choices and use our free will to act and get our objectives. Inequities in learning opportunities, quality of educational military and level of learning success persist by gender, rural/town locality, ethnic backdrop, and socioeconomic status.

The quality of education and the aptitude to define and monitor this quality is absent in most upward countries. The means and span of education continue to be fine and curbed to past models of delivery, and the use of other channels continues to be informal and subsidiary. The increase in quantitative and qualitative demand for education is not in step by an raise in funds.

At this point in time, it is safe to situation that the split of views on the risk of change is marvelous. We, the publishers of Radhanvalli, are very much eager to view some aspect of these changes through academic article contributed by impressive scholar and social group. The nearby issue contains papers with decisive coming and scrutiny as well as orderly argument and reflection on various themes of language, prose, information technology, commerce and so on. We trust this will positively be helpful for the community who desire transform.

Chief-Editor

Dr. C.M.Thakkar

RADHANVALLI**MAY :- 2017,
VOLUME-1, ISSUE-1**

INDEX

Sr.	Title	Page
1.	Permanent Account Number - Dr. Chirag V. Raval	1-3
2.	ડૉ. કેશુભાઈ દેસાઈનું જીવન : - Prof D.K.Bhoya	4-9
3.	TAX DEDUCTED AT SOURCE - Dr. C.M.Thakkar	10-12
4.	<u>ICDS AND SOCIAL ADJUSTMENT</u> [સંકલિત બાળ - વિકાસ યોજના અને સામાજિક સમાયોજન] - એક સમાજશાસ્ત્રીય અભ્યાસ લેખ - ડૉ.બી.એ.રાઠોડ	13-17
5.	DEVELOPMENT OF AUDITING - Dr. RAJESHKUMAR A. SHRIMALI	18-21
6.	Recreating Partition Period and Subsequent Riots in <i>The Shadow lines</i> - Dr. Gopal V Vankar	22-27

Permanent Account Number

Dr. Chirag V. Raval

Assistant Professor

**Shri Trikamjibhai Chatvani Arts & J.V.Gokal Trust Commerce College,
Radhanpur**

It is a number which is allotted to the assessee for the purpose of identification. The CBDT has introduced the scheme of allotment of computerized 10 digit alphanumeric characters permanent account number. Therefor everyone is required to apply for a fresh permanent account number even if he had already been allotted an account number earlier. The relevant provisions of section 139A are as follows.

- (1) If any person has taxable income and he has not been allotted any permanent account number , then he must apply in form no. 49A before 31st May of the assessment year to the assessing officer for allotment of such number.
- (2) A person whose income is not taxable but is carrying on any business whose total sales or gross receipts are likely to exceed Rs. 5,00,000 in any accounting year should also apply to the assessing officer for allotment of a permanent account number on or before the end of that accounting year.
- (3) If he is required to furnish a return of income U/s 139(4A) i.e a charitable trust.
- (4) Any person who is entitled to receive any sum or income or amount, on which tax is deductible in any financial year, shall apply for

- allotment of permanent account number before the end of such financial year.
- (5) The central government has specified the following persons who shall have to apply for allotment of Permanent account number.
- (1)Exporters and imprters
 - (2)Seeking registration under the central excise rules
 - (3)Seeking registration under the service tax rules, 1994
 - (4)Seeking registration under central sales tax act/central sales tax law of states.
 - (5)The income tax officer may allot to any other person by whom tax is payable even without an application

Every Person is required to quote PAN NO. in all the following documents

- (1) sale or purchase of any immovanle property valued at an amount exceeding Rs. 10,00,000 or valuation for stamp duty purpose exceeds Rs. 10,00,000.
- (2) Sale or purchase of a moter vehicle or vehicle which requires registration under motor vehicle act, 1988.
- (3) Opening of demat account
- (4) While depositing cash to the bank Rs. 50,000 or more on any day
- (5) While making a payment in cash of Rs. 50,000 or more at any one time for foreign travelling except travel to Bangladesh, Bhutan, Maldives, Nepal, Pakistan, or sri lanka or travel to Saudi Arabia for haj or travel to china on pilgrimage to kailash man sarovar.

- (6) Payment to hotels and restaurant bills for an amount exceeding Rs. 50,000 by making cash payment during any day.
- (7) Opening an account with a bank or co-operative bank.
- (8) For applying of credit card or debit card in any of bank or financial institutions
- (9) Purchase of units of mutual funds of Rs. 50,000 or more
- (10) Investments in RBI Bonds

ડૉ. કેશુભાઈ દેસાઈનું જીવન :

Prof D.K.Bhoya

Associate Professor

Vidyanagari Arts College, Himmatnagar

ડૉ.કેશુભાઈ દેસાઈનો જન્મ ૩૦ મે, ૧૯૪૮માં મહેસાણા જિલ્લાના ખેરાલુ ગામમાં આંજણા પાટીદાર (ચૌધરી) કુટુંબમાં થયો હતો. તેમના પિતાનું નામ નાથુભાઈ ફલજીભાઈ દેસાઈ હતું. માતાનું નામ સૂરજબહેન હતું. પિતા વ્યવસાયે ખેડૂત હતા. બાળપણથી જ તેમનાં માતા—પિતાના સંસ્કારો કેશુભાઈને વારસામાં મળ્યા હતા. પરિવારમાં છ સભ્યો, બે ભાઈઓ અને ચાર બહેનો. મોટાભાઈ હેમરાજભાઈ, બહેનોમાં રાજબેન, અનુબેન, વજ્રબેન અને દિવા બહેન. સૌથી નાના કેશુભાઈ દેસાઈ હતા.

ડૉ.કેશુભાઈ દેસાઈના પિતા બાર વર્ષની નાની ઉંમરે ખેતીકામમાં જોડાયા હતા. ગુજરાત આંદોલનના સમયમાં રાત્રિશાળામાં થોડો અભ્યાસ કર્યો હતો. જેટલું ભણ્યા એટલું કંઠસ્થ હતું. તેમના બધા જ સંતાનો હોશિયાર હતા. માતા આંજણા સમાજમાં આદરણીય મહિલા તરીકે જાણીતાં હતાં. માતા પણ રાત્રિ શાળામાં કડિયાદરા બે જ વર્ષમાં ભણેલાં. તેમને ધાર્મિક પુસ્તકોના વાંચનનો ખાસ શોખ હતો. જેના સંસ્કારો બાળપણથી કેશુભાઈના જીવનમાં પડ્યા હતા. પિતા નાથુભાઈ ફલજીભાઈ પંચાસી વર્ષની તંદુરસ્ત ઉંમરે ઈ.સ. ૧૯૮૬ માં અવસાન પામ્યા. જ્યારે માતા સૂરજબહેન બોતેર વર્ષનું આયુષ્યકાળ ભોગવી અવસાન પામ્યાં હતાં.

શ્રી કેશુભાઈ દેસાઈ સાતમા વર્ષે ઈ.સ. ૧૯૫૬માં પ્રાથમિકશાળા ખેરાલુમાં દાખલ થયેલા. પિતા નાથુભાઈનો આગ્રહ હતો કે, બાળક પુરી પરિપક્વતા ધારણ

કરે પછી જ સ્કૂલે મોકલવો. એ વખતે એક સાથે બે ધોરણ કેશુભાઈએ કર્યા. પહેલી ચોપડીની પરીક્ષા આપી સીધા બીજા ધોરણમાં તેમને બેસાડયા હતા. શિક્ષકે પહેલા ધોરણમાં સ્લેટમાં પલાખાં—શબ્દો લખાવ્યા હતાં અને કેશુભાઈના બધા જ શબ્દો સાચા પડયા હતા. એ સમયનો પ્રસંગ તેઓ યાદ કરતાં કહે છે કે, એ પલાખામાં ‘આગગાડી’ શબ્દ આપ્યો હતો. પરંતુ એની જોડે નગરશેઠ માયાચંદ મોદીનો દીકરો બેઠો હતો. એમણે ‘ડી’ હસ્વ કર્યું. જે સાહેબ જોઈ ગયા અને હસ્યા. તે સમયે સાહેબે કેશુભાઈને ટકોર કરી—

“આ બધાનાં કરતાં તું વધારે હોશિયાર છે, તું આજ પછી ક્યારેય લખેલું કોઈનામાં જોઈશ નહિં; જોઈને લખીશ નહિં અને લખેલું ભૂંસીશ નહિં.” (સર્જક મુલાકાત તા.૨૦/૧૦/૨૦૧૦)

આ ટકોર કેશુભાઈ જીવનપર્યંત યાદ રાખી છે. તેથી તેમણે અત્યાર સુધી જે કંઈ લખ્યું છે એ બધું મૌલિક છે. ‘લખેલું ભૂંસીશ નહિં’ એ મુજબ તેમણે એટલું બધું ધ્યાનપૂર્વક લખ્યું છે કે, બીજી વખત એને ભૂંસવું પડતું નથી અથવા બીજી નકલ કરવી પડતી નથી. સીધે—સીધું લખેલું પ્રેસમાં જાય છે. અંદરથી જ રસાયન થઈને આવે છે.

“જે લખું છું, એ શબ્દ પડે છે, એ છેલ્લો જ શબ્દ હોય છે.”

(સર્જક મુલાકાત તા. તા.૨૦/૧૦/૨૦૧૦)

આમ, બાળપણનો, પ્રાથમિક શાળાનો એ પ્રસંગ સર્જક કેશુભાઈ માટે પ્રેરકબળ બની રહે છે.

ડૉ.કેશુભાઈ દેસાઈ તેમની પ્રાથમિક કુમાર શાળા ખેરાલુમાં અભ્યાસ કરતા તે ભવ્ય ગાયકવાડી મકાનમાં ચાલતી હતી. એ સમયનો એક બીજો પ્રસંગ પણ

તેમનાં જીવનમાં યાદગાર બની રહ્યો હોવાનું તેઓ જણાવે છે. કેશુભાઈ જ્યારે ત્રીજું ધોરણ પાસ કરીને, તેઓ ચોથા ધોરણમાં આવ્યા, એ વખતે કેશુભાઈના વર્ગશિક્ષક તરીકે હરિજન શિક્ષક શિકોરના પસાભાઈ હતા. કેશુભાઈને થયું મારે હરિજનના વર્ગમાં બેસવાનું. એ સમયે અસ્પૃશ્યતાનું દુષણ સવિશેષ હતું. પરિવારના સંસ્કારો જાગૃત થયા. કેશુભાઈએ શાળામાં જવાનું બંધ કર્યું. હરિજન શિક્ષક પસાભાઈને ખબર પડી કે પ્રથમ નંબરે આવેલો હોશિયાર છોકરો શાળાએ કેમ આવતો નથી. એમણે તપાસ કરી. એ પછી કેશુભાઈના પિતાએ એમને આભડછેટ—અસ્પૃશ્યતાનું કારણ બતાવ્યું. પસાભાઈ શિક્ષકને દુઃખ થયું. આમ છતાં, એમણે ઉદારતા દાખવીને કહ્યું : “જો એવું હોય તો એમની જાતિના દેસાઈ સાહેબના ક્લાસમાં બેસાડીશું. નામ ભલે મારા વર્ગમાં હોય, પરીક્ષા પૂરતો મારા વર્ગમાં આવે.” (સર્જક મુલાકાત : તા.૨૦/૧૦/૨૦૧૦)

પસાભાઈના કહેવાથી કેશુભાઈ ફરી શાળાએ જતા થયા. કેશુભાઈ ઉપર પસાભાઈનો પ્રભાવ ખાસ પડ્યો છે. પોતાના જીવનમાં પડેલા આ પ્રભાવ બાબતે ડૉ.કેશુભાઈ નોંધે છે : “સૌથી વધારે પ્રભાવ મારા ઉપર શિક્ષક પસાભાઈનો પડ્યો કે, જેમણે મને એક દિવસ પણ ભણાવ્યો નથી. જેણે મને સંસ્કારો આપ્યા, ઉદારતા દાખવી, ઘડતર કર્યું, ઉદારતા કોને કહેવાય ? એ મને ખરેખર સમજાયું.” (સર્જક મુલાકાત : તા. ૨૮/૮/૨૦૦૮)

પ્રાથમિક શિક્ષણ દરમિયાન ધોરણ છઠ્ઠામાં ‘ગુજરાત રાજ્ય શિશુકલા પ્રદર્શન’માં કેશુભાઈનું એક ચિત્ર મૂકાયું હતું. ચિત્ર પ્રદર્શનમાં એ ચિત્રનો પહેલો નંબર પ્રાપ્ત થયો હતો અને રૂપિયા પંચોતેરનું ઈનામ પ્રાપ્ત થયું હતું. ત્યાર પછી પોલેન્ડમાં એક ઈન્ટરનેશનલ ચિત્ર સ્પર્ધા યોજાઈ હતી. જેમાં કેશુભાઈ દેસાઈએ ‘

ગ્રામ્ય પરિવેશ' નું ચિત્ર દોર્યું હતું, જે દ્વારા તેમને મેડલ પ્રાપ્ત થયો હતો. કેશુભાઈ સારા ચિત્રકાર હતા અને સાથે સારું ગાઈ પણ શકતા હતા.

સાહિત્ય અને કળા પ્રત્યે તેમને નાનપણથી જ રસ અને રુચિ હતાં. ધોરણ આઠમાં ભણતા હતા ત્યારે વાર્તાઓ લખતા. તેમણે એ પ્રથમ વાર્તા 'સાપના ભારા' નોટમાં લખી હતી. તેમનાં સહાધ્યાયીએ વાંચી હતી. જે તેને ખૂબ જ ગમી હતી અને ખુશ થયો હતો. તે દ્વારા કેશુભાઈને ખૂબ જ પ્રોત્સાહન મળ્યું હતું. બીજું આ ગાળામાં તેણે શિખરીણી અને મંદાક્રાન્તા છંદમાં સોનેટ પણ લખ્યાં હતાં. પરંતુ પ્રારંભિક આ સર્જન—લખાણ હાલ ઉપલબ્ધ નથી. ધોરણ નવમાં હતા એ ગાળા દરમિયાન તેમણે વાર્તાસર્જન કરેલું. જે 'ચાંદની' સામયિકમાં 'જટાળો ભૂત' નામે છપાઈ હતી. ધોરણ નવ દરમિયાન 'રાષ્ટ્રભાષા રત્ન' ની પરીક્ષા વર્ધા સમિતિ દ્વારા આપી હતી. 'રાષ્ટ્રભાષા રત્ન' માં સમગ્ર ભારતવર્ષમાં દ્વિતીયક્રમે ઉત્તિર્ણ થયા હતા. એ જ અરસામાં હિન્દી કોવિદની પરીક્ષા આપી હતી. જેમાં સમગ્ર ગુજરાતમાં પ્રથમ સ્થાને આવ્યા હતા. આ ઉપરાંત નવમા ધોરણમાં ચંદ્રકાન્ત સાધુ નામના વિજ્ઞાનનાં શિક્ષક હતા, તે સાહિત્યના શોખીન ને સાહિત્યકાર હતા. તેઓ પિરિયડમાં વાર્તાઓ કે કવિતાઓનું પઠન કરતા. એમણે ભીતપત્રની પ્રવૃત્તિ શરૂ કરેલી. એ ભીતપત્રમાં કેશુભાઈ સુંદર અક્ષરોમાં ભીતપત્રમાં સોનેટ લખીને મૂકતા. એ રીતે તેમનામાં સાહિત્યકારના ધીરે—ધીરે બીજ રોપાતાં ગયાં.

ઈ.સ. ૧૯૬૬ માં મ્યુનિસિપલ હાઈસ્કૂલ ખેરાલુમાં કઈકઈહઈ (ધોરણ-૧૧) કર્યું. સમગ્ર વિસનગર કેન્દ્રમાં તેઓ કઈકઈહઈ માં પ્રથમ આવ્યા. કઈકઈહઈ માં હાયરમેકસ, કેમેસ્ટ્રી, અંગગણિત, સંસ્કૃત વિષયો સાથે અભ્યાસ કર્યો હતો.

કઈકઈહઈ બોર્ડની પરીક્ષા પાસ કરી, કેશુભાઈ એમ.એસ. યુનિવર્સિટી, વડોદરા સાયન્સમાં પ્રથમ વર્ષમાં દાખલ થયા. એ સમયે હાયરમેકસ હોવું જરૂરી હતું સાથે ફરજિયાત અંગ્રેજી, ભૌતિકશાસ્ત્ર, રસાયણશાસ્ત્ર હોય તો જ સાયન્સમાં પ્રવેશ મળતો. કારણ એ પ્રિ-મેડિકલ સિસ્ટમ હતી. પ્રિ-સાયન્સના અભ્યાસ દરમિયાન ગુજરાતી, હિન્દી, સમાજશાસ્ત્ર, અંગ્રેજી વિષયો પણ હતા. ગુજરાતી વિષય સુરેશ જોષી અને મણિભાઈ દેસાઈ ગુજરાતી વિષય ભણાવતા. તેમજ લવકુમાર દેસાઈના પિતા મહેન્દ્ર દેસાઈ પણ સારા અધ્યાપક હતા. આ બધા વિદ્વાનોનો મેળાપ થતાં કેશુભાઈની સાહિત્ય રુચિ વિકસતી રહી.

ઈ.સ. ૧૯૭૨ માં જ એમ.એસ. યુનિવર્સિટી વડોદરામાં એમ.બી.બી.એસ.—તબીબનો અભ્યાસ પૂર્ણ કર્યો. મેડિકલના અભ્યાસ દરમિયાન તેમની આર્થિક સ્થિતિ સારી ન હતી ત્યારે તેમના રૂમપાર્ટનર મદદ કરતા. માનસિક વ્યથાઓથી પણ પીડાતા—શારીરિક ક્ષતિઓથી પણ પીડાતા હતા. તેથી કોલેજકાળનો આનંદ ભોગવી શક્યા ન હતા. આ ઉપરાંત તેઓ ડિપ્રેસનની દવાઓ પણ લેતા. એ સમયનું એમનું વ્યક્તિવ અંતર્ભુજ હતું.

વડોદરા એમ.એસ. યુનિવર્સિટીમાં અભ્યાસ પૂર્ણ કરી, ઈન્ટરશીપ અમદાવાદ અને વિસનગરમાં કરી. આ ગાળા દરમિયાન સાહિત્યવૃત્તિ વિકસી અને સાહિત્ય પ્રત્યે સવિશેષ રુચિ જન્મી. ઈન્ટરશીપ ડીનની મંજૂરી લઈ સિવિલના અંડરમાં અમદાવાદ જિલ્લાના ધોળકા તાલુકાના મદરખા ગામમાં ૩ (ત્રણ) માસ રહ્યા. પછીથી વિસનગરમાં ઈ.સ. ૧૯૭૩ સુધી રહી ઈન્ટરશીપ પૂર્ણ કરી. જે દરમિયાન વિસનગર મહિલા કોલેજના પ્રિન્સિપાલ મુરબ્બી શ્રી જિતેન્દ્ર દવેનો પરિચય થયો. તેઓ ગુજરાતી ભાષા—સાહિત્યના વિદ્વાન ને સારા વક્ત્ર હતા. એ ગાળામાં વડનગર કોલેજનાં પ્રિન્સિપાલ અને સંદેશ તંત્રી અને પત્રકાર કાંતી

રામીનો સંપર્ક થતાં તેમની સાથે મિત્રતા બંધાઈ. સાહિત્ય પ્રવૃત્તિના અગ્રણી જીતેન્દ્ર દવે ઉપરાંત, દિનકર ભોજક, પ્રો. જયંતિ શાહ, ડૉ.રમેશ પટેલ, રામચંદ્ર પટેલ અને ડાયાભાઈ પટેલ ‘માસૂમ’ વગેરે સાહિત્ય સર્જક મિત્રો દ્વારા કેશુભાઈની સાહિત્ય પ્રવૃત્તિ વિકસી ને વેગવંતી બનવા લાગી. તેઓ ત્યાં ‘અનુભૂતિ’ નામનું અંશ:કાલીન સામયિક ચલાવતા. જેમાં કેશુભાઈની ‘હું ખાડામાંથી બહાર નીકળું છું’ નામની કાવ્યરચના પ્રકાશિત થયેલી. એકાદવાર ‘કુમાર’ ના બચુભાઈ રાવત સાથે પણ મૂલાકાત થયેલી. આ ઈન્ટરશીપ દરમિયાન એક નવલકથા પણ લખેલી પરંતુ તે ટાઈટલ વગરની અને અપ્રગટ રહી. જેમાં પ્રયોગશીલતા અને જાનપદીનો સમન્વય હતો. ‘અરવલ્લી’ નામે પણ નવલકથા લખેલી, જે પણ ખોઈ નાંખેલી.

ઈન્ટરશીપ પછી કેશુભાઈ એ ખેરાલુ તાલુકાનું છેલ્લું ગામ સતલાસણામાં પોણા બે વર્ષ ઈ.સ. ૧૯૭૩ ના અંતથી ૧૯૭૫ ના મધ્યસુધી ‘અરવલ્લી’ કિલનિક ચલાવ્યું.

TAX DEDUCTED AT SOURCE

Dr. C.M.Thakkar

Principal

**Shri Trikamjibhai Chatvani Arts & J.V.Gokal Trust Commerce College,
Radhanpur**

It is obligatory for certain persons to deduct tax at source while making payments . The amount so deducted must be credited to the account of the central government. Such deductions are to be made from

- (1) Salary
- (2) Interest on securities
- (3) Other interest
- (4) Winnings from lottery
- (5) Payment to resident contractors and sub contractors
- (6) Insurance commission
- (7) Sums payable to non residents
- (8) Payments in respect of deposits under national savings schemes etc.

(1) Salary(Section 192)

Any person responsible for paying salary is required to deduct income tax at the time of payment (and not at the time of its accrual) of the salary.

The following points are to be kept in mind

- (a) The salary for the purpose of TDS shall be rounded off to the nearest multiple of ten rupees.

- (b) The liability of the employer extends only to the amount of salary. If the employer makes a default in deduction after getting an assurance from the employee that he has made alternative arrangement for payment of the tax, employer is said to be in default and is liable to penalty.
- (c) The company can raise or decrease the amount to be deducted for the purpose of adjusting the excess or deficiency arising out of any previous deduction
- (d) The employer should also take into consideration other admissible deduction under sections 80C, 80CCC, 80CCD, 80D, 80DDD, 80DDB, 80E, 80G, 80GG and 80U. employer has to obtain from the employee the evidence or proof or particulars of prescribed claims in such form and manner as may be prescribed.

(2) Interest on securities(Section 193)

The person responsible for paying income chargeable under the head “Income from other sources” is required at the time of payment to deduct income-tax at the rate of 10% the amount of interest payable.

NO TDS is made in respect of certain approved deposits and government securities including listed demat security, gold bonds, national savings certificates

Tax is not to be deducted at source if the amount of interest payable on government security does not exceed Rs. 10,000 p.a

(3) Other Interest Income (Section 194A)

Any person who is responsible for paying to a resident any interest other than the Interest on securities is required to deduct income tax there on @10%, while making payment or while crediting it to payee's account. This is subject to the following conditions.

(1) This provision does not apply if the payer is an Individual or an HUF

(2) No deduction is to be made if the person entitled to receive such interest furnishes to the payer, a statement in writing that his estimated total income will be less than the minimum liable to income tax. He should also give an affidavit to that effect.

(3) The rate of deduction of income tax is as follows for individuals 10% and for domestic companies 20%.

(4) On lottery income

Tax @30% is to be deducted at source if winning from lotteries and other game exceeds Rs. 10,000 (whether in cash or in kind) similarly, TDS is required if winnings from horse races exceed Rs. 10,000.

(5) On Payment to Non-Residents

Tax @ 10% plus education cess plus secondary and higher secondary education cess is also to be deducted at source for payment made to a non-resident foreign player, similar deduction is to be made for payment to non-resident sports Association/Institutions.

ICDS AND SOCIAL ADJUSTMENT

[સંકલિત બાળ - વિકાસ યોજના અને સામાજિક સમાયોજન]

- એક સમાજશાસ્ત્રીય અભ્યાસ લેખ

ડૉ.બી.એ.રાઠોડ

શ્રી ત્રિકમજીભાઈ ચતવાણી આર્ટ્સ એન્ડ જે.વી.ગોકળ

ટ્રસ્ટ કોમર્સ કોલેજ - રાધનપુર

અધ્યક્ષ - સમાજશાસ્ત્ર

પ્રસ્તાવના :-

માનવજીવનને ગુણવત્તાલક્ષી બનાવવા માટે માનવીઓ સતત પ્રવૃત્તિશીલ રહે છે. વ્યક્તિગત, સહકારી અને સરકારી ધોરણે અનેકવિધ પ્રવૃત્તિઓ અને પ્રવિધિઓ અસ્તિત્વ ધરાવે છે. જેમાં સમાયોજન [Adjustment] એક અગત્યની પ્રવિધિ છે. સમાજશાસ્ત્રીય રીતે વિચારતા સમાયોજન સામાજિક આંતરક્રિયાનો એક પ્રકાર છે. ભારતમાં કુપોષણ એક સામાજિક અને આરોગ્યલક્ષી ગંભીર સમસ્યા છે. સરકારશ્રીની વિવિધ યોજનાઓ દ્વારા કિશોરીઓ, સગર્ભાઓ, ધાત્રી અને છ વર્ષના બાળકોનું આરોગ્ય અને સ્વાસ્થ્યમાં ગુણાત્મક સુધારો કરવા માટે સંકલિત બાળવિકાસ યોજના (આઈ.સી.ડી.એસ.) અંતર્ગત આંગણવાડી કાર્યકર મહિલાઓને તાલીમ કાર્યક્રમો દ્વારા તાલીમ આપી પોતાના વિસ્તારમાં બાળકો, માતાઓ અને વિસ્તારના સમૂહ સાથે સમાયોજન સાધી તેમનાં જીવનને ગુણવત્તાલક્ષી બનાવવાના પ્રયત્નો કરવામાં આવે છે. પ્રસ્તુત અભ્યાસલેખમાં આંગણવાડી કાર્યકર મહિલાઓ આ અંગે કેવી ભૂમિકા ભજવે છે અને કેવા પરિણામો આવે છે તેની સમાજશાસ્ત્રીય દ્રષ્ટિકોણથી ચર્ચા કરીશું.

પદ્ધતિશાસ્ત્ર :-

પ્રસ્તુત અભ્યાસલેખ ઉત્તર ગુજરાતના પાટણ જિલ્લાનાં રાધનપુર ખાતે ભણસાલી ટ્રસ્ટ સંચાલિત આંગણવાડી તાલીમ સેન્ટરમાં વર્ષ :- ૨૦૧૩ દરમિયાન તાલીમ લેવા આવેલ સમી અને રાધનપુર તાલુકાની ગ્રામીણ વિસ્તારમાં આંગણવાડી કેન્દ્રમાં ફરજ બજાવતી અને અઠવાડિક, પખવાડિક અને મહિનાની તાલીમ લેવા આવેલ આંગણવાડી કાર્યકર બહેનો સાથે અનૌપચારિક મુલાકાત દ્વારા

એકઠી કરેલી માહિતીનું પ્રસ્તુત વિષય સંદર્ભે વિશ્લેષણ કરવામાં આવ્યું છે. આ ઉપરાંત તાલીમ ભવનમાં તજજ્ઞ તરીકે અવાર - નવાર વ્યાખ્યાન માટે જતાં હોવાથી વ્યાખ્યાન દરમિયાન આંગણવાડી કાર્યકર સાથે જૂથચર્ચાથી પણ માહિતી એકઠી કરવામાં આવી છે.

આંગણવાડી કાર્યકર મહિલાઓ :-

યુનિસેફ અનુદાનિત સંકલિત બાળવિકાસ યોજનાઓ ભારતમાં આઝાદી પૂર્વેથી કાર્યરત છે. ગુજરાતમાં વડોદરા જિલ્લાના છોટાઉદેપુરમાં ૧૯૭૫ થી તાલીમ ભવનનો પ્રારંભ થયો. આંગણવાડી કાર્યકર બહેનો માટે રાધનપુરમાં તા. ૦૧/૦૮/૧૯૫૫ થી કાર્યરત થયું. આ તાલીમ ભવનમાં આંગણવાડી કાર્યકર બહેનોને કિશોરીઓ, સગર્ભા, ધાત્રી માતાઓ અને બાળકોનું વર્તન પરિવર્તન લોકભાગીદારી દ્વારા કરી કુપોષણ ઘટાડવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવે છે. ગુજરાતમાં દર ત્રીજી માતા અને દર બીજું બાળક કુપોષણથી પીડાય છે.

આવા સંજોગોમાં આ તાલીમ ભવન દ્વારા આંગણવાડી કાર્યકર બહેનોને સક્ષમ બનાવી બાળકો અને માતાઓનું આરોગ્યલક્ષી જીવનધોરણ ગુણવત્તાલક્ષી બને તે માટે પ્રયત્નો કરે છે. આ માટે આંગણવાડી કાર્યકર બહેનોએ પોતાના ગ્રામીણ વિસ્તારની મહિલાઓ, કિશોરીઓ, બાળકો, તેના પરિવાર અને ગ્રામ્યવિસ્તારના લોકો સાથે આંતરક્રિયા કરી વિવિધ તબક્કે સમાયોજન સાધવું પડે છે. જે અંતર્ગત સ્થાનિક ગ્રામ્ય વિસ્તારની જીવનશૈલી અને સંસ્કૃતિ સાથે સતત સમાયોજન સાધવું પડે છે. સંકલિત બાળવિકાસ યોજનામાં આંગણવાડી કાર્યકર બાળવિકાસ અને મહિલા સશક્તિકરણમાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવે છે. છેલ્લાં વર્ષોથી આંગણવાડી કાર્યકર તરીકે લઘુત્તમ લાયકાત ધોરણ દસ કરવામાં આવી છે. જેનાથી શિક્ષણનો સીધો પ્રભાવ પડે છે. આ ઉપરાંત જે - તે વિસ્તારની સ્થાનિક મહિલા કે જે પુત્રવધુ, વિધવા કે ત્યક્તાની ભરતી કરાતી સમાયોજનામાં સરળતા રહે છે. પણ ગ્રામીણ વિસ્તારમાં નિરક્ષરતાનું પ્રમાણ, નબળી આર્થિક સ્થિતિ, આરોગ્ય અને પોષણ અંગેના નિમ્ન અને પરંપરાગત ખ્યાલો તથા ધોરણો ઉપરાંત અનેકવિધ પરિબળોને પરિણામે બાળકો અને માતાઓ કુપોષણથી પીડાતા હોય છે. વળી, રૂઢીગત ખ્યાલોને કારણે આરોગ્ય અને પોષણ અંગેના આધુનિક અને વૈજ્ઞાનિક ખ્યાલાનો સ્વીકાર કરાવવા તેમની સાથે આંગણવાડી કાર્યકર મહિલાને અનેકવિધ બાબતોમાં સામાયોજન સાધવું પડે છે. આ માટે તેઓના કૌશલ્યામાં વધારો કરવા તાલીમ ભવનોનું સૈદ્ધાંતિક અને

પ્રયોગિક જ્ઞાન આપવામાં આવે છે. જેઓ ઉપયોગ કરીને આંગણવાડી કાર્યકર બહેનો લક્ષિત - જૂથની મુલાકાત, જૂથ - ચર્ચા, વ્યક્તિગત અને સામુહિક કાઉન્સેલીંગ, પપેટ શો, નિદર્શન, પોસ્ટર પ્રદર્શન વગેરે સાધનોનો ઉપયોગ કરે છે. આ વર્તન પરિવર્તન પ્રક્રિયા દરમિયાન તેમને માતા અને બાળકોના પરંપરાગત વિચારો, વલણો અને વર્તનોનો કરવો પડે છે, તેઓની સાથે સમાયોજન સાધવું પડે છે.

બાળકો સાથે સમાયોજન :

આંગણવાડી કાર્યકર બહેનો માટે ગ્રામીણ સમુદાયના ૦ થી ૬ વર્ષના બાળકો અગત્યનું લક્ષિત જૂથ છે. ભારત અને ખાસ કરીને ગુજરાતમાં ૪૦ ટકા બાળકો કુપોષણથી પીડાય છે. આરોગ્ય અને સ્વાસ્થ્ય અંગેની સારી ટેવોનું ઘડતર કરવા માટે તેમની સાથે આંતરક્રિયા અનિવાર્ય બને છે. ખોરાક ખાવાની ટેવો, સ્વચ્છતાની ટેવો, શૌચક્રિયા દરમિયાનની ટેવો, શબ્દ, રંગ, ગંધ, સ્વાદ, વિવિધ વસ્તુઓ વગેરેની વિભાવનાઓ સ્પષ્ટ કરાવામાં અનેકવિધ રીતે તેઓની સાથે સમાયોજન સાધવું પડે છે.

બાળકો સાથે સમાયોજન સાધતી વખતે બાળકોની વય, બાળકોની શારિરીક સ્થિતિ, તેમની માનસિક અવસ્થા, કૌટુંબિક પાશ્વભૂમિકા, બાળકોની રસ અભિરુચિ વગેરે અનેક વિધ પાસાઓને કેન્દ્રમાં રાખવા પડે છે. બાળકો સાથે આંતરક્રિયા દરમિયાન આંગણવાડી કાર્યકર બહેનોને પોતાની વય, શિક્ષણ, રસ - રુચિ, લાગણીઓ, વલણો વગેરે બાબતોને એક બાજુ મૂકીને બાળક સ્વીકારે તેવી વિજ્ઞાનિક પ્રવિધિ અને પ્રક્રિયાને અનુસરવું પડે છે. ખાસ કરીને બાળકોના માનોવલણોને ધ્યાનમાં લેવા પડે છે.

બાળકો સાથે આંતરક્રિયા કરતી વખતે આંગણવાડી કાર્યકર મહિલાઓએ અનેકવિધ રીતે સમાયોજન સાધવું પડે છે, વિવિધ ટેકનીક્સનો ઉપયોગ કરવો પડે છે. જેમા, વાર્તા, ગીત, અભિનય ગીત, જૂથ રમતો, વ્યક્તિગત રમતો વગેરે. આ બધી બાબતોમાં દરેક બાળકની વિભિન્ન ક્ષમતાઓનો પણ ખ્યાલ રાખવો પડે છે. બાળકોની બદલાતી માનસિક સ્થિતિ, આવેગો વગેરે બાબતો સાથે સમાયોજન સાધવા માટે માનસિક સંઘર્ષમાંથી પસાર થવું પડે છે. દરેક સમયે પોતાના વિશિષ્ટ કૌશલ્યોનો ઉપયોગ કરવો પડે છે.

માતા સાથે સમાયોજન :

આંગણવાડી કાર્યકર મહિલાઓ માટે બીજું અગત્યનું લક્ષિત જૂથ સર્ગામા અને ધાત્રી માતા છે. માતા સાથે આંતરક્રિયા દરમિયાન ઉપરોક્ત દરેક પરિબળો પ્રભાવ પાડે છે. માતાના વિચારો, વલણો

અને વર્તન પરિવર્તન કરી તેમનું આરોગ્ય સુધારો કરવો, પોષણક્ષમ ખોરાકની ટેવો વિકસાવવી, બાળકોની સાર - સંભાળ વગેરે પાસાને વિકસાવવા સતત કાઉન્સેલીંગ કરવું પડે છે. માતા સાથે સમાયોજન વયના સંદર્ભે સાપેક્ષ ખ્યાલ છે. માતાની ઉંમર વધુ હોવાથી તેમને સલાહ આપવી અનુકૂળ રહે છે. બાળક કરતાં તુલનામાં માતાને વધુ સરળતાથી સમજાવી શકાય છે. વળી, તેઓની સમજણશક્તિ, લાગણીઓ, માન્યતાઓ, રસ-રુચિ વગેરેને સરળતાથી સમજી શકાય છે. ગર્ભધાનથી જે માતા સાથે સંપર્કમાં રહી તેને આરોગ્યલક્ષી સલાહ - સૂચનો આપી, માતા અને ગર્ભમાં રહેલાં બાળકનો વિકાસ થાય તે માટે પોષણક્ષમ આહાર અને જરૂરી માહિતી આપે છે. માતાઓની ઉંમર બાળકની તુલનામાં વધુ હોવાથી આંગણવાડી કાર્યકરને માતા સાથે સમાયોજન સાધવામાં મુશ્કેલી પડતી નથી.

માતા સાથે આંતરક્રિયા દરમિયાન કાર્યકર બહેનને જેટલી સરળતા રહે છે તેટલી જ મુશ્કેલીઓ પણ પડે છે. સામાજિકરણની પ્રક્રિયા અને પરંપરાગત જીવનશૈલીના પરિણામે ગર્ભધાનથી શરૂ કરીને પ્રસૂતિ અને બાળઉછેરના પરંપરાગત મૂલ્યો પ્રવર્તતા હોવાથી વિચાર, વલણ અને વર્તન પરિવર્તનમાં અનેક અવરોધો આવે છે. ઉદાહરણ તરીકે, ગર્ભધાન સમયે અમુક ખોરાક લેવાય કે ન લેવાય તેની ગેરમાન્યતાઓ પ્રવર્તતી હોય છે. વારંવાર મુલાકાત - સમજણ આપવા છતાં કુટુંબની વડિલ સ્ત્રીઓ જેમાં, મુખ્યત્વે સાસુ, જેઠાણી વગેરેનો સવિષેશ પ્રભાવ પડે છે. આવા સંજોગોમાં માતા સાથે સમાયોજન સાધવામાં કાર્યકર બહેનને અનેકવિધ કૌશલ્યો વિકસાવવા પડે છે. જેમાં, ગળથૂથીથી શરૂ કરીને ઉપરી આહાર સુધીના તમામ તબક્કાઓ દરમિયાન માતાને બાળકનો કેવી રીતે ઉછેર કરવો તેનું કાઉન્સેલીંગ કરવું પડે છે. આમ, માતાના આરોગ્ય અને સ્વાસ્થ્ય દ્વારા જીવનની ગુણવત્તા સુધારવા માટે આંગણવાડી કાર્યકર બહેનોએ માતા સાથે અનેકવિધ બાબતોમાં સમાયોજન સાધવું પડે છે. આ સમાયોજનની પ્રક્રિયા દરમિયાન તાલીમ દરમિયાન કુપોષણને દૂર કરવા માટેની લોકભાગીદારી દ્વારા અનેક વિધ પ્રક્રિયાઓ અને પ્રવિધિઓ ઉપયોગમાં લેવાય છે. આમ, માતા અને બાળકના જીવનને ગુણવત્તાલક્ષી બનાવવામાં પ્રાથમિક સ્તરે આંગણવાડી કાર્યકર બહેનો સમાયોજન સાધી મહત્વની ભૂમિકા ભજવે છે.

આંગણવાડી કાર્યકરની બેવડી ભૂમિકા અને સમાયોજન :-

આંગણવાડી કાર્યકર તરીકેની એક ભૂમિકા અને બીજી ગૃહિણી તરીકેની ભૂમિકા : આ બંને ભૂમિકાઓ ભૂમિકા સંઘર્ષ પેદા કરે છે. નિમ્ન માનદ્ વેતન, નોકરી અસલામતીનો ભય, નિમ્ન શૈક્ષણિકકક્ષા, ગ્રામીણ વિસ્તારમાં જ્ઞાતિ અંગેના પરંપરાગત ખ્યાલો, કુટુંબમાં પુત્રવધૂ તરીકેનું સ્થાન વગેરે પરિબળો ભૂમિકા સંઘર્ષમાં મહત્વના પરિબળો તરીકે ભાગ ભજવે છે. પોતાના બાળકો, પતિ, સાસુ - સસરા વગેરે સભ્યોની અપેક્ષાઓ અને એક તરફ નોકરીમાં સતત બદલાતી ભૂમિકા અને અપેક્ષાઓના પરિણામે કેટલીક કાર્યકર બહેનો સતત તણાવ અનુભવે છે. નાની - નાની બિમારીઓથી પીડાય છે. આમ, આંગણવાડી કાર્યકર મહિલાઓ વ્યવસાયિક ભૂમિકા અને ગૃહિણી તરીકેની ભૂમિકા ભજવે છે ત્યારે અનેકવિધ રીતે સમાયોજન સાધે છે.

અભ્યાસના તારણો :-

- (૧) આંગણવાડી તાલીમ ભવનની તાલીમ આંગણવાડી કાર્યકર મહિલાઓને ગ્રામીણ વિસ્તારમાં ભૂમિકા ભજવણી દરમિયાન સમાયોજન સાધવામાં પ્રભાવશાળી પરિબળ બને છે.
- (૨) આંગણવાડી કાર્યકર મહિલાઓ ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં બાળકો સાથે સમાયોજન સાધી તેમની આરોગ્યલ અને સ્વાસ્થ્યલક્ષી વર્તનની ટેવો સુધારી તેમનાં જીવનને ગુણવત્તાલક્ષી બનાવે છે.
- (૩) સગર્ભા અને ધાત્રી માતા સાથે કાઉન્સેલીંગ કરીને બાળ -ઉછેર, બાળ - આરોગ્ય અને માતાઓનું સ્વાસ્થ્ય સુધરે તે માટે અનેકવિધ રીતે સમાયોજન સાધે છે.
- (૪) આંગણવાડી કાર્યકર મહિલાઓ વ્યવસાયિક અને ગૃહિણી તરીકે ભૂમિકા ભજવી વ્યવસાયિક અને કૌટુંબિક સમાયોજન સાધી સામાજિક જીવનની ગુણવત્તામાં સુધારો લાવે છે.
- (૫) આંગણવાડી કાર્યકર મહિલાઓ ભારતીય સમાજની પ્રવર્તમાન ગંભીર સામાજિક સમસ્યા કુપોષણને દૂર કરવામાં અનેકવિધ રીતે સમાયોજન સાધી માતા, બાળકના જીવનસ્તરને સુધારે છે.
- (૬) આંગણવાડી કાર્યકર અનેકવિધ રીતે સમાયોજન સાધી વ્યક્તિગત અને સમગ્ર સમાજનું જીવન ગુણવત્તાલક્ષી બનાવે છે.

DEVELOPMENT OF AUDITING

Dr. RAJESHKUMAR A, SHRIMALI

ASSISTANT PROFESSOR

COMMERCE DEPARTMENT

SHRI H.S.SHAH COLLEGE OF COMMERCE, MODASA

The accounting of checking records of financial transactions started right from the time when the art of writing and maintaining the records had developed . but such system of checking or auditing was mainly confined to the public accounts.

The system of auditing was in vogue even before the emergence of joint stock companies. However, it differed in many respects form the present system of auditing. The history of auditing may be devided into following different stages.

(1) Undevloped Accounting stage:-

In the early stages of civilization, the art of keeping and maintaining of accounts had not developed. The number of transactions was so small and limited that a person was able to check for himself all his transactions and hence the necessity of taking help of outside agency was not felt. With the expansion of business, the number of transactions became numfgous and it was not possible for a person to conduct the

business and also to record the transactions, with the growth of civilization, the trade and commerce also increased. Thus it necessitated the accounting work being done by persons other than the trader himself. Due to segregation on the person who records the transactions become necessary. Since then the need for auditing become imperative.

(2) Ancient Greek, Roman and Egyptian Rule:

Historical records reveal that in the ancient greek, roman and Egyptian rule, the system of control and check over public accounts was formulated by the then rulers. Form the said system of control and check over the work of financial officials there came into existence the system of auditing. In 13th century, walter hanery in his books had made a reference to the necessity of auditing.

(3) Development of Double entry system of book keeping during 15th century

In the 15th century trade had made notable progress. It was luca Pacioli who in the year 1494, first published comprehensive treatise on the principle of double entry book keeping system. He also stated the duties and responsibility of an auditor. The double entry book keeping became very popular because under this system every transaction has two fold effects one on debit side and corresponding other on credit side. Due to this syste, it became possible to do the accounting work

simultaneously by different persons, the system of auditing had emerged.

(4) Industrial revolution and Outcome of Joint stock companies:-

There were drastic changes in the field of business and commerce as a result of industrial revolution in England during 1760-1830. The limitations of sole proprietorship and partnership gave rise of the new form of business organization known as joint stock company. During 18th century the development of auditing became quite obvious. The audit of business transactions of different trading organization became more common since 19th century. The persons who were conducting and controlling the affairs of joint stock companies were known as directors. Although the shareholders are the real owners of joint stock companies. They have no direct say in day to day management of the company. It, therefore, became necessary to examine whether their funds entrusted to directors have been properly utilized by them and that the accounts prepared and presented by them reflect true and fair financial position and trading results of the business. To conduct such an examination the auditors were appointed who were made responsible for reporting to the shareholders on the accounts laid before them. Thus with the emergency of company as form of business organization, a class of auditors came into existence. In England the companies act 1900 for the first time made it compulsory for every company to appoint an auditor. In England

“The Institute of chartered Accountants” was established on 11th May 1980. In January 1923, a new Institution called British Association of accountants and auditors was established .

Recreating Partition Period and Subsequent Riots in *The Shadow lines*

Dr. Gopal V Vankar

ASSISTANT PROFESSOR

ENGLISH DEPARTMENT

SHRI H.S.SHAH COLLEGE OF COMMERCE, MODASA

Amitav Ghosh has dealt with Indian history in many of his novels. Being an Indian, he is well familiar with the history of India. He uses history to convey his message by intermingling different themes with the history. Partition period of India and Pakistan, Emergency period, assassination of Indira Gandhi and the riots which followed are some of the examples of Indian historical events he has treated. Besides this he uses history of India in British and Asian context.

In *The Shadow Lines*, Ghosh has very beautifully woven the fact and fiction in a complex, absorbing the story that shows lives across nations and spans almost half a century of recent Indian history. The reader looks at love and loyalty and examines the questions of fidelity and accountability, of tradition and modernity, of freedom and its evanescent quality.

As the British Empire finished, and division through lines of Indian subcontinent, thousands were exiled. The changes brought about in three generations of a Bengali family spread up across three countries as a result of historical changes in the land is the focus of this novel. It brings out the confusion and the trauma of the East Bengal uprooted and lost after the dismembering of Bengal in 1947.

Ghosh in *The Shadow Lines* about partition and immigration explores man's eternal quest for freedom. He clearly shows that it is not humanly possible to be totally free. One can only attempt it. Though all the characters in the novel exhibit an urge to be free, none of them is totally free in the end. Freedom therefore means a number of competing discourses that cannot be mistaken for a single metaphysical state. The narrator voices the impossibility of attaining complete freedom.

Ghosh finds the concept and meaning of the protagonist's freedom and identity. Political freedom was the most memorable event that happened in 1947 when India got freedom. Equality and freedom were granted to all the citizens of this country, irrespective of caste, creed or sex. By liberating themselves of the shackles of the British Empire, people thought, that they had achieved something prestigious, that the Empire had denied them- the freedom of the Individual.

Besides the depiction of the significant characters, Ghosh presents the novel as a perfect specimen of partition. It has the story

woven around the narrator's grandmother, Tridib, Ila, May Price with the pendulum of memory swinging from past into present and back into the past. Each and every character's work and action leaves an imprint on the mind of the other characters thereby helping the novel to grow and surpass the rigid barrier of time, place and action. Memory works in the direction of family histories reconstructed in search of meaning. The story of the novel compels the reader to feel and perceive various delicate issues like partition, interpersonal relationships and religious cult. The title of the novel stands for the partition which is, according to Tha'mma, useless issue.

Thamma questions the need of a line between two countries. According to her this illusive line has costed many lives and has added bitterness in the relation of two countries and their citizens. She wonders why all these wars waged only for a shadowy line. This partition has changed her identity.

Another historical event that Ghosh has used in this novel is the contemporary political upheavals and communal riots of 1964. During the communal riots of 1964 in India and Pakistan, Tridib visited Dhaka with May and his aunt. While trying to save the lives of his grand uncle and a poor rickshaw driver, he lost his life at the hands of a few fanatics. When the frenzied mob attacked the old man and rickshaw driver, May, Tridib and others saw it from a moving car. May first jumped out of the car and rushed towards the victims. Tridib

instantly followed her and soon overtook her. He plunged into the crowd and vanished. Later, May found three dead bodies, Tridib's being one of them.

Ghosh focuses on the political scenario i.e., the communal riots of 1964 in contrast to the joy and happiness for the same event.

The narrator gives an incident of Jammu and Kashmir when Mu-i-Mubarak believed to have been the heir of Prophet Mohammed himself was lost. In Kashmir the riots did not break out. The situation though was very tense and volatile, did not have any effect on the health of the people. People expressed their anger, and violence irrupted but it had a difference. It was not directed against other religious communities but against all the properties identified with the Government and Police.

It happened this way because situation was not exploited by the so-called self-appointed guardians of humanity and religious communities. The sanity prevailed. The emotions of the people were not played with. The credit for this goes to Maulana Masudi- an authentic leader, forgotten and unsung today who persuaded the first demonstrators to march with black flag instead of green and there by drew various communities of Kashmir together in a collective display of mourning.

Similarly, when it was discovered and restored to its place there was a lot of rejoicing. People came out on the street, danced together, and distributed the sweets though Pakistan was provoking the local populace. People were chanting ‘Central Intelligence Jindabad’ while on the other side a procession protesting against the displacement of the relic turned violent and many people were killed and injured. Thus it depends upon how you take up a situation. What surprised the narrator was that even after so many killings, looting and arson, riots are transient in public and Government’s memory.

The newspapers talked about the test match at Madras, which was played during the same time, and about the congress and other political news, the riots were never discussed. When they were happening the newspapers gave the details after details of accurate description. But once they were over there was nothing left to describe and they never spoke of it again. *The Shadow Lines* has thus an escapist tendency here as the narrator states,

Such an approach can at best be described as wishing away the realities. But the hard fact is that realities do not go away simply because you close your eyes to it. The riots that are not discussed or causative factors sorted out would not bring one to reality and equip one to face the menace and stop its recurrence. It shows the lack of courage to take up the situation. *The Shadow Lines* has also thrown some light on the riots, their nature and brutalities. The riots erupt due

to the impulsive and rash action caused by provocation, more easily in those superfluous religious enthusiasts and self-appointed champions who lose no time in fanning hatred and subversive activities.

The political scenario described so vividly in *The Shadow Lines* runs parallel to Khushwant Singh's novel *Train to Pakistan*. The concept of freedom forms the focal point of both the novels. In *A Train to Pakistan*, Hindus are ready to lay down their lives to save the life of a Muslim priest, "Chacha, we'll not let anyone touch your hair". The same thoughts are spoken loudly in *The shadow Lines* where a Muslim is taking care of Jethamosai and feels disturbed at the thought of his going away.

:: VISION ::

To spread qualitatively equipped higher education along with vocational literary and humanitarian values through this institution. It also aims at keeping pace with the global challenges of the future building citizens who contribute in the motion of the creation of a secular nation and there by establish its distinctive identity.

:: MISSION ::

- To provide ample opportunities of the best education in the fields of literature and commerce along with the overall development of the intellectual, physical and mental units of the youths of such socially, educationally, economically, backward and boarder area.
- To inculcate professional commitment, highest moral values and implant such human values that will enable them to achieve the efficiency as an ideal citizen of the nation and to equip them to face the challenges of the future by providing structural facilities to achieve research targets through this institution.
- To empower girls education along with social, cultural and natural values and developing leadership qualities to care a distinctive personality in the society through the means of this institution.

